

Preken ved fredsgudstjenesten i Trefoldighetskirken, Oslo

9. desember 2018

Av Helga Haugland Byfuglien

Sjelden har en tildeling av Nobels fredspris blitt møtt med så stor glede som i år. De to prisvinnerne er Denis Mukwege fra Den demokratiske republikken Kongo og Nadia Murad fra Irak. De vil i morgen få prisen for sin kamp mot seksualisert vold brukt som våpen i krig og væpnede konflikter.

Vi gleder oss sammen med dem som får en så fortjent pris. Vi gleder oss også sammen med dem som har støttet deres arbeid – både her hjemme og internasjonalt. Anerkjennelsen av deres kamp betyr ufattelig mye for de tusen på tusen av kvinner og jenter som lever i største frykt og har opplevd de verste lidelser fysisk og psykisk. Men det betyr også mye for hele verdenssamfunnet og kaster et skarpt lys over kvinners og deres barns sårbarhet i konflikt. Vi blir minnet om alles ansvar for å stå opp mot den fornedrelse og smerte som påføres enkeltpersoner og fellesskapet gjennom seksualisert vold. Den setter varige spor psykisk og fysisk og etterlater ofte kvinner i dypeste ensomhet. Mange blir traumatisert så de ikke er i stand til å ta vare på sine barn. Det verste er kanskje at det brukes systematisk – som det mest effektive våpenet av alle. Menn bruker seg selv og egen kropp som våpen. Beretningene om hva mennesker kan gjøre med andre, er så uhyrlige at vi nesten ikke orker å ta de inn over oss. Krig og konflikt får frem det verste i mennesker.

Det forunderlige er at det også får frem det beste i mennesker. Det reiser opp det sterke, ranke og kjempende menneske som ser sitt ansvar for å kjempe for andres rett. Som orker å gå inn i andres mørke og smerte som et kall for å fornye menneskers verdighet og gi dem livsmot.

Salige er de barmhjertige, for de skal få barmhjertighet.

Salige er de som skaper fred, for de skal kalles Guds barn.

Gud har skapt oss alle i sitt bilde. Han har gitt oss en uendelig verdi som ingen kan ta fra oss. Men mange har vært forblindet av hat, bitterhet og suget etter makt. Mange har tapt troen på en fremtid uten å måtte trække andre ned og tvinge andre til underkastelse.

De har tenkt at de slik kunne ta fra andre deres verdighet og gjøre dem til ofre.

For å gjøre dette mulig, har det vært nødvendig å dehumanisere andre. Ved det de gjør, har de også dehumanisert seg selv og må leve i selvforakt og frykt.

Slik har mange latt seg forføre til å tro at det ikke er et tap, men er å vinne.

Jesus sier:

Salige er – ikke de sterke og mektige –

Salige er - ikke seierherrer og ranere

Salige er de barmhjertige som lindrer andres nød og som strekker seg lenger enn noen vet.

Salige er de som skaper fred. De som går inn i den annerledes krigssone og tar opp kampen mot krefter som ødelegger kvinner og jenter på verste vis.

Salige er de – for de skal få barmhjertighet og de skal kalles Guds barn.

Vi er alle skapt av Gud til et liv i verdighet. Vi har fått hans merke på vår panne. Hans drømmer for våre liv var kjærlighet og fred.

Mennesker skal ikke ødelegges for livet av maktbruk og overgrep så familier, menigheter og lokalsamfunn går i oppløsning fordi parter kjemper om rikdom og innflytelse, som i Kongo, fordi det er den mest effektive krigs-strategi. Mennesker skal ikke tas til fange og knebles til et liv som sexslaver for å fremme fanatiske ideologier, som i kampen mot IS, fordi det vil svekke motstandskraften hos fiendene.

Vi er bekymret over at de tendenser vi ser over store deler av verden – også blant ulike religiøse grupper og retninger. De agerer utfra oppfatninger som har blitt gitt en religiøs begrunnelse, men som ikke har støtte i religionens vesen. I skinn av å hevde familieverdier, fratar de kvinner og jenter rettigheter så de får et liv i dypeste avhengighet og fornedrelse og ikke har mulighet til verken utdanning eller å ta ansvar for egen fremtid. Slik blir de også utsatt for voldsspiraler de ikke kommer seg ut av. Slik spres tanker og impulser som gjør kvinner til objekter til ting.

Det er håpet som har drevet de to prisvinnerne som vi vet navnet på: De tror og håper de gjør en forskjell. De har gjort en innsats langt utover det vi vet, med trusler mot sitt eget liv. Vi kan bare ane hvor mange som gjennom historien har stått i liknende risikable tjeneste – som har vist mot og holdt ut de verste farer. De navnløse – som har hatt satt inn sitt eget liv.

De to- Mukwege og Murad – og alle de andre - er bærere av håp om en fremtid - for alle dem gjennom deres innsats har møtt kjærlighet og glimt av lys og fått håp om en bedre fremtid.

Men hva med oss – som verken bor i Kongo eller direkte berørt av krigen mot IS?

Det går en linje fra prisvinnerne til oss som lever i en helt annen sammenheng. Som utfordres på en helt annen måte enn de.

Den linjen heter årvåkenhet mot alt som signaliserer at med Gud eller annen begrunnelse, har vi rett til å krenke, nedskrive og ødelegge andres liv og frata dem deres verdighet. Det handler om seksuell vold og trakassering og overgrep. Det handler om alle former for maktbruk og utnyttelse og moderne for slaveri.

Det er å kreve kvinners underdanighet som følges av tvang og ufrihet.

Salige er de barmhjertige og salige er de som skaper fred.

Det er løfter fra Jesus knyttet til Bergprekenen.

Det er ord som er bærere av det som er skjult for oss nå – men som peker fremover til dagen da alt skal bli nytt.

Da skal ingen gå nedbøyet – i skam og smerte på grunn av hva de er blitt utsatt for - da skal alle reise seg opp og gå inn til den evige gleden – til han skapte oss og som ønsker oss velkommen med åpne hender som har merker etter en kjærlighet som holdt ut alt for i nåde å gi oss alt tilbake.
